

DE POTTEFERS VAN TIENEN EN HUN DROL VERKNOEIDE PREUVEL. DE KRAMERTAAL VAN ROND TREKKENDE HANDWERKSLIE- DEN.

Paul Van Hauwermeiren

Honderd jaar lang, om precies te zijn, van 1865 tot 1964, woonde in het Zuid-Brabantse stadje Tienen of in een buurdorp van het suikerstadje een familie van rondtrekkende pottenreparateurs die Bargoens spraken. Over deze handwerkslieden en hun kramertaal zijn we vrij goed geïnformeerd dank zij Hubert Van Nerum († 1994). Hij stamde uit een vooraanstaande Hoegaardse familie en had een grote belangstelling voor de geschiedenis van zijn familie en zijn dorp. Van hem is een handgeschreven en niet gepubliceerd manuscript bewaard waarin hij ons kennis laat maken met de Tiense potters en hun Bargoens. Van Nerum vat de geschiedenis samen van de laatste Tiense pottersfamilie en beschrijft in het kort het werk van de rondtrekkende pottenbinders. Het manuscript bevat ook enkele Bargoense zinnen en een lijst van de Bargoense woorden uit die zinnen.. Hieronder zijn overgenomen: de beschrijving van het pottenbinderswerk en de familiegeschiedenis, de woordenlijst en de Bargoense zinnen.

9

De Potters en hun woordenschat (Bargoens)

Pottenbinderswerk

Deze naam werd gegeven aan hen die naar het voorbeeld van de vroegere rondreizende Auvergnats, van plaats tot plaats trokken om gebarsten aardewerk te herstellen en zich aanboden met de vraag "Pots à faire?"

Zij maakten gaatjes langsheen de barst of opening en bonden ze vast met ijzeren haakjes. Dan bestreken zij haakjes en barst met klei (samengesteld uit kiezel, aarde, aluminiumoxyde en water, vermengd met ijzeroxyde en kalkkoolzuurzout).

Vervolgens maakten zij een kuil in de grond, waarin vuur gestookt werd om er de potten, ketels en andere voorwerpen te laten in gloeien, om aldus de barsten te kunnen toebakken. Gezien zij steeds zwart bestookt waren van de rook, kregen zij de bijnaam van "zwarte potters".

Later herstelden zij ook metalen, tinnen, loden en zinken voorwerpen zodat zij hierdoor eveneens bekwame ketellappers en blikslagers werden, maar hun naam van "Pottefer" bleef bestaan. Tussen de meest voorkomende zaken die zij ter herstelling kregen, bevonden zich kroezen, kannen, kruiken, stopen, schotels, borden, boterkarnen, ketels, stoofpotten, melkteilen, kopjes, eetgerei, bierpotten en andere gebruiksvoorwerpen in huishoudaardewerk, gemaakt uit potaarde of mergelklei en zand.

In de *streek van Tienen* gingen zij hun klei putten in de groeven van Kapellen en Marilles.

De laatste "Pottefers" uit Tienen was de familie Imbrechts, waarvan heden nog steeds nakomelingen in leven zijn waarvan hier een korte biografische schets volgt:

Familiegeschiedenis

Te Wittem in Hollands Limburg werd in 1841 Gertruyde Schaeken geboren, als dochter van de schaapherder Franciscus Schaeken en Margriet Schwanen.

Zij huwde een eerste maal rond 1865 met .... LOUIS en begon met haar man het zwervend beroep van "Pottefer".

Uit dit huwelijk zijn volgende kinderen bekend: Alexis geboren te Hoegaarden 1865, Jacobus, Alfons en Jeanne geboren te Zaventem 1872.

10

Een paar jaren later overleed haar man en zij hertrouwde te Hoegaarden in 1877 met Jan Baptist Imbrechts, geboren te Tildonk in 1850. Deze was plakker van beroep, maar werd na zijn huwelijk Pottefer en blikslager, omdat daar veel meer aan te verdienen was. Uit dit tweede huwelijk werden nog twee andere kinderen geboren; Florimond en Louise, geboren te Tienen 1881.

Datzelfde jaar overleed ook haar tweede man, ingevolge van longontsteking en bronchitis. Alsdan zette Gertruyde, gans alleen met haar kinderen, waarvan de oudste zoon slechts 16 jaar oud was, het Pottefersberoep voort tot vóór de eerste wereldoorlog, wanneer al haar zonen getrouwd waren. Tot dan hadden zij in de Withuisstraat te Tienen gewoond, maar vanaf dat ogenblik nam zij haar verblijf bij haar zoon Florimond, die op de steenweg naar Leuven (in het huidige huis Dr. Crols) een logement openhield voor zwervende ambachten en leurders, waar goud te verdienen was.

Gertruyde stierf te Tienen in 1917 en op 1 februari 1918 werd haar dochter Louise door de Duitsers aangehouden en gedurende 22 dagen in de gevangenis van Leuven opgesloten voor vaderlandslievende feiten, en namelijk als gijzelaarster voor haar broeder Florimond, die vrijwillig naar het front was vertrokken maar in Nederland werd geïnterneerd. Tijdens de tweede wereldoorlog nam Florimond andermaal de vlucht om aan de Duitse barbarie te ontsnappen en kwam in Engeland aan, waar hij in de munitiefabrieken werd

te werk gesteld.

Na de oorlog keerde hij weer en hernam enkele jaren het oude beroep van Pottefer. Hij stierf, vertrap van een paard rond 1964.

Door hun zwervend beroep van Pottefer, kwamen zij in contact met andere soortgelijke mensen, die al reizend aan hun brood kwamen. Zij preuvelden (spraken) een eigen taal, een soort van Bargoens (argot), in de volksmond "dieventaal" genoemd, omdat niemand hen verknoeide (verstond).

Met een karretje getrokken door enkels of dos joekels (een of twee honden), gingen zij van dorp tot dorp. In de kar lag het werkmateriaal van het Potteflikkers-travakment (pottenmakersberoep), enkele gebruiksvoorwerpen, wat kloeften (klederen) en de wieg van het kleinste groemeke (kindje). Al de anderen tippelden (liepen) langs de kar, de bink ende knuls (de man en de jongens) met een kleunerik (stok) in de hand, de gieze (de vrouw) met een kanes (korf) aan de arm.

Wanneer zij in een dorp aankwamen vestigden zij zich op een plaats waar een kuil mocht gegraven worden en vuur gestookt. Dan gingen zij van kiet tot kiet (huis tot huis) en van hoeve tot hoeve, roepend "Pots à faire" of "Potte te flikken". Hun komst was snel gemeld en van overal brachten de mensen de te herstellen voorwerpen aan. Zo verbleven zij soms verschillende dagen op dezelfde plaats. Vladderen (wassen) deden zij hun in de ploemp (water) van de beek, lammen (slapen) in de stal op de respel (stro) of tussen ratten en muizen op de zolder van een begrijpende kaffer.

Zij moesten goed uit de loenkens (ogen) spannen (kijken) tegen schoeppers (dieven) die op hun poen (geld) uit waren en dan werd er al snel eens gebatterd (gevochten), tot wanneer de wouten (politie mannen) kwamen en iedereen de bie jalde (lopen ging).

Het gebeurde ook al eens dat zij voor patjalders (leurders) werden gehouden en verjaagd.

Maar de Pottefers kwamen goed aan hun brood, het waren bekwame vakmensen, die vele diensten bewezen aan de plattelandbewoners. Zij travakten (werkten) hard voor bik en poen (voedsel en geld) en kwamen goed beladen naar huis. Op de pachthoeve vroegen ze in plaats van geld kottorikken met krie (boterhammen bee vlees) en zweterik bee flens (koffie met melk).

Zij dokten (betaalden) hun pejenjers (aardappelen) en hoeft (brood) die zij bestelden, en wanneer het gebeurde dat een van hun kinderen eens een batske (ei) uit de nest haalde, dan stuurde de moeder hen naar de kafferin (boerin) om alles terug te geven. Wanneer Pottefers elkaar op hun weg tegenkwamen werd dit gevierd in de baaskiet (herberg), en zo hadden deze mensen een gelukkig en gezond leven.

Beperkte woordenschat

altske, kopje
ankerbink, vrijer
baasbink, dronkaard
baaskiet, café, herberg
bal, ne – (mv. bals), één frank
batske, ei
batteren, vechten
bazen, drinken
bedissen, krijgen
bee, met
befazelen, bedriegen
beschoefd, beschaamd
beschommelen, betalen
bik, voedsel
bikken, eten
bilst, bed
bink, man
bis, twee
boks, gevangenis
bout, stront
bouten, kakken
boutkiet, w.c.
convooi, vrouwelijk geslachtsorgaan
de bie jallen, verdwijnen, weggaan
de gieze van mechels, mijn vrouw
den drol preuvelen, zwijgen, niet spreken
dokken, betalen, geven
draaiers, drie
drol, den –, geen, niets
elles, hier
enkels, één
erkiet, café, herberg
fenêt, venster
flens(k), melk
flikken, doen, maken
fluussen, wateren
gal: de –, iets
gepreuvel, gezegde, wat gezegd wordt
gieze(ke), vrouw(tje)
grandig, groot
grandige wout, rijkswachter
griekske, luis
groem(eke), kind(je)

heure, uw
hoeft, brood
indrukken, ingaan
jallen, gaan
joekel, hond
kaffer, boer
kafferin, boerin
kane, korf
kasperen, neuken
kiet, huis
kinne, ja
kleunen, slaan
kleunerik, stok
kloeft, kleed
kloeften, klederen
knaak, *ne* –, vijf frank, [vijffrankstuk]
knul, jongen
kotterik, boterham
krie, vlees
laamkiet, slaapkamer
lamen, slapen
lames, slaapgelegenheid
leep, behendig
leimes, hemd
lemer, hand
liep, slim
link, kwaad, lelijk, slecht
linke smik, margarine
loenkers, ogen
lonken, kijken, opmerken, zien
maf, dom
maffen, slapen
mafferik, dommerik
mafkiet, slaapkamer
mangen, vragen
mazen, verlangen, willen
mechels, ik, mij
nichelen, lachen
mof, zot (bn.)
moffe bink, zot (zn.)
mokke, meisje
mol, dood
molkleunen, doden
movin, gekin
mozen, hebben, zijn

noppes, neen
nosteren, bidden
patjalder, leurder
pejengers, aardappelen
pieren, spelen
ploemp, water
poen, geld
preuvelen, spreken, zeggen
primerik, pastoor
respel, bundel stro
schoeffen, oppassen, opletten
schoeft hoeg, pas op
schoeppement, diefstal
schoeppen, nemen, stelen
schoepper, dief
schrok, honger
schrok : *den drol van* – (*mozen*), geen honger (hebben)
sikker, dronken
sinus, ja
sjoerelen, afloeren
smik, boter
smikkel, gezicht
smoel, gezicht
smoesteren, spreken, zeggen
snaps, jenever
sneule, dronken vrouw
sniedereren, snijden
sniederik, mes
spannen, kijken, opmerken, zien
staanderik, mannelijk geslachtsorgaan
swein, varken
talfen, bedelen, vragen
talferik, bedelaar
tant, cent
tippelen, lopen
tof, goed, mooi
traperikken, schoenen
travakken, werken
travakment, werk
verkens, vier
verknoeien, begrijpen, verstaan
viel, stad
vinken, vijf
vladdere, wassen
walteren, krabben

wout, politieagent
zak, ne –, honderd frank
zweterik, koffie

Het manuscript van Hubert Van Nerum is een authentieke en informatieve bron. De Bargoense woorden worden aangeboden in een zinsverband. Zo werden ze ook gebruikt door de Bargoenssprekers, die zich graag bedienden van pasklare, overgeleverde sjabloonzinnen. Ook de zinnen die Van Nerum heeft opgetekend, lijken niet voor de gelegenheid bedacht. Misschien kon zijn informant ze nog gemakkelijk vormen omdat hij ze min of meer uit het hoofd kende.

Hubert Van Nerum presenteert het Bargoens ook in de context waarin het werd gebruikt. We vernemen waar, wanneer en door wie het gesproken werd. En we leren de kleine gesloten gemeenschap van de pottefers kennen: een familie die van 1865 tot 1964 rondtrok in Tienen en omliggende dorpen om potten en pannen te repareren.

Van Nerums geschrift is een relatief jonge en nog onbekende bron. Puur lexiciaal bevat ze geen verrassingen: al de woorden werden al eerder opgetekend in plaatsen beneden de Grote Rivieren. De opgenomen woorden zijn dialectische varianten van bekende woorden uit het zuidelijke Bargoens. Typisch zuidelijk Bargoens zijn onder meer:

het werkwoord *mozen* dat zowel ‘hebben’ als ‘zijn’ betekent;

het substantief, de persoonsnaam, *mechels* gebruikt als ‘ik’ en ‘mij’; afgeleide substantieven (zowel zaak- als persoonsnamen) op *-erik* zoals: *kleunerik*, *stok*, *kotterik* boterham, *mafferik* dommerik, *sniederik* mes, *staanderik* penis, *talferik* bedelaar, *trapperikken* schoenen, *zweterik* koffie;

de telwoorden *enkels* één, *bis* twee, *draaiers* drie, *verkens* vier, *vinke* vijf.

Mozen is de dialectische variant van *mazen*, *maazen*, *maesen*, *maezen*, *moazen* en *moizen* in andere dialecten van het zuidelijk Bargoens. Tot de woordschat van de potteferstaal behoort, naast *mozen*, ook het werkwoord *mazen* ‘verlangen, willen’. Dat moet in oorsprong hetzelfde werkwoord zijn geweest als *mozen*. Vergelijk Brussels Bargoens *leever moïze* ‘graag hebben’. Het substantief (de persoonsnaam) *mechels* wordt gebruikt om te verwijzen naar de spreker, dus in de plaats van het persoonlijk voornaamwoord *ik*, *mij* en het bezittelijk voornaamwoord *mijn*.

In het Nederlands zijn substantieven op *-erik* van een adjectief afgeleide persoonsnamen zoals *lomperik* en *luierik*. De Bargoense woorden *kluinerik* en *staanderik* zijn zaaknamen afgeleid van een werkwoord, respectievelijk *kleunen* slaan en *staan*.

De telwoorden *bis* 'twee', *draaiers* 'drie', *verkens* 'vier' en *vinke* 'vijf' zijn typisch zuidelijk Bargoens. Ze zijn niet ontleend aan het Jiddisj zoals de telwoorden *beis* 'twee', *kimmel* 'drie', *hei (t)* 'vijf' in het noordelijk Bargoens. Ze komen ook voor in andere dialecten van het zuidelijk Bargoens: *bis*, *draaiers* en *vinke* in Watou (Poperingen), *bis* en *draaiers* ook in Roeselare; *draaiers* ook in Sint-Niklaas en Veurne en *vinke* in Brussel. *Draaiers*, *verkens* en *vinke* zijn vermoedelijk meervoudsvormen. Ze betekenen namelijk ook resp. 'drie, vier en vijf ogen bij het dobbelspel'.

Hubert Van Nerum noemt het Bargoens van de Tiense Pottefers dieventaal. Maar de Pottefers waren geen dieven, het waren rondtrekkende handwerkslieden. Hun geheimtaal was geen dieven-, maar kramertaal. Ze bevat evenwel geen verwijzingen naar hun metier. Opvallend veel woorden verwijzen naar hun leefwereld, de wereld van de bedelarij, de leurhandel, de kleine criminaliteit: *beschommelen*, *dokken* betalen, *talfen* bedelen, *schoeppen* stelen, *schoepement* diefstal, *batteren* vechten, *kleunen* slaan, *kleunerik* stok, *molkleuner* doodslaan. Zoals het meeste Bargoens heeft ook dat van de Tiense pottefers betrekking op primaire noden, vooral eten, drinken en kleren. Nogal wat aandacht krijgen drank en seks: *ankerbink* vrijer, *baaskiet*, *erkiet* café, *bazen* drinken, *convooi* vagina, *kasperen* neuken, *sikker* dronken, *snaps* jenever, *staanderik* penis.

16

Beroepshalve en door hun manier van leven kwamen de Tiense pottefers blijkbaar vaak in contact met *talferikken* (bedelaars), *patjalders* (leurders), *schoeppers* (dieven), *baasbinken* (dronkaars), *kaffers* en *kafferinnen* (boeren en boerinnen) en *primerikken* (pastoors). Soms kregen ze te maken met een *wout* (politieagent) of zelfs met een *grandige wout* (rijkswachter), en zo te zien ook wel eens met een *sneule* (dronken vrouw), een *mof* (gek) of een *movin* (gekkin).

De woordenschat van de potteferstaal bestaat uit:

oude Bargoense basiswoorden, samenstellingen met en afleidingen van Bargoense woorden;
ontleningen aan het Jiddisj, de zigeunertaal, het Frans en het Duits;
woorden met een specifieke Bargoense metaforische of metonymische betekenis. Oude Bargoense basiswoorden zijn *bazen* drinken, *bikken* eten, *bilst* bed, *kiet* huis, *kleunen* slaan, *krie* vlees, *spannen* kijken, opmerken, zien, *bink* man, *dokken* betalen, geven, *fluussen* wateren, *gieze* vrouw, *groem* kind, *lamen* slapen, *leep* behendig, *mokke* meisje. Sommige oude

Bargoense woorden komen ook voor in het verwante Rotwelsch en ze zijn daar meestal al veel vroeger opgetekend: *hoeft* brood, *kloeft* kleeed, *link* kwaad, *lelijk*, *slecht*, *noppes* neen, *nosteren* bidden, *ploemp* water, *mol* dood, *tof* goed, *mooi*, *viel* stad; *kiet* huis.

Met Bargoense woorden zijn samengesteld: *ankerbink* vrijer, *baasbink* dronk-aard, *baaskiet* en *erkiet* café, *herberg*, *boutkiet* w.c., *laamkiet* en *mafkiet* slaapkamer, *molkleunen* doden.

Van Bargoense woorden zijn afgeleid: *bouten* kakken, *verknoeien* begrijpen, verstaan, *walteren* krabben; *kleunerik* stok, *sniederik* mes, *talferik* bedelaar; *kafferin* boerin, *movin* gekin; *schoepement* diefstal, *travakment* werk.

Ontleningen aan het Jiddisj zijn: *beschommelen* betalen, *kasperen* neuken, *kinne* ja, *kloeft* kleeed, *smikkel* gezicht, *smoesteren* spreken, zeggen, *sikker* dronken, *poen* geld, *talfen* bedelen, vragen, *tof* goed, mooi. Aan de zigeuntertaal zijn ontleend: *bink* man, *dokken* betalen, geven, *gieze* vrouw, *joekel* hond, *kotterik* boterham, *mangen* vragen, *mol* dood, *pieren* spelen. Aan het Frans zijn ontleend: *batteren* vechten, *bal* frank, *convooi* vrouwelijk geslachtsdeel, *fennêt* venster, *tant* cent, *travakken* werken. Minder talrijk zijn de ontleningen aan het Duits: *michelen* lachen, *snaps* jenever, *swein* varken.

Metaforisch gebruikte woorden zijn *bout* 'stront' en *den drol* 'geen, niets'.

Metonymisch gebruikt zijn *staanderik* 'mannelijk geslachtsorgaan' en *trap-perikken* schoenen. *Zweterik* 'koffie' is in het Bargoens van de Brusselse Marollenwijk *zwetterik* (zwarterik). *Zweterik* kan dus een metonymisch gebruikt woord zijn. Maar als het is afgeleid van *zweet*, heeft het een metaforische betekenis.

In het Bargoens van de pottefers zijn veel oude Bargoense woorden bewaard gebleven. Ze zijn niet door Jiddisje nieuwkomers verdrongen zoals in sommige Bargoense dialecten boven de Grote Rivieren. De potteferstaal heeft dan ook relatief weinig aan het Jiddisj ontleend. Ze gebruikte ook weinig Nederlandse woorden in een specifiek Bargoense betekenis.

Enkele losse zinnen in de '*drol verknoeide preuvel*' van de Tiense pottefers.

- (1) *Dee kaffer kan da respel tof sniedereren.*

Die boer kan dat stro goed snijden.

- (2) *Dee gieze moest liep ver poen.*

Die vrouw is slim wat geld betreft.

(3) *Mechels kleun hoeg be ne kleunerik in heure smikkel.*

Ik sla je met een stok in 't gezicht.

(4) *Noppes, mechels moet nog 10 knaken beschommelen.*

Neen, ik moet nog vijftig frank betalen (10x5).

(5) *De bink moest an 't baze in de erkiet (baaskiet).*

De man is aan het drinken in het café.

(6) *Wa moest dee primerik do an 't nosteren?*

Wat is die pastoor daar aan het bidden?

(7) *Mechels verknoeit den drol van da gepreuel.*

Ik versta niets van wat daar gezegd wordt.

(8) *Mechels smoest noppes an de grandige wouten.*

Ik zeg niets aan de rijkswachter.

(9) *Da mokke moest toffe loenkers.*

Dat meisje heeft mooie ogen.

18

(10) *Mechels moest schrok, mechels jalt ne kotterik bee krie bikken.*

Ik heb honger, ik ga een boterham met vlees eten.

(11) *Mechels moest vinken zakken en bis knaken en draaiers bals bedist.*

Ik heb 513 frank gekregen $(5 \times 100) + (2 \times 5) + (3 \times 1)$.

(12) *We jallen de bie, elles moest e schoepement geflikt.*

We gaan weg, hier is een diefstal gepleegd.

(13) *Da gizeke moest grandig van dee knul.*

Dat vrouwtje is zwanger van die jongen.

(14) *Schoeft hoeg, de grandige wouten mozen elles.*

Pas op, de rijkswacht is hier.

(15) *Da moest ne bink die tof kan travakken*

Dat is een man die goed kan werken.

(16) *Da groemeke moest grandige schrok*

Dat kindje heeft grote honger.

(17) *We jallen no die kiet ne kotterik talfen.*

We gaan naar dat huis een boterham vragen.

(18) *De gieze van mechels moest in de laamkiet.*

Mijn vrouw is in de slaapkamer.

(19) *Preuvelt nie teige dee bink, de moest mof.*

Spreek niet tegen die man, hij is zot.

(20) *En altske zweterik be toffe flens.*

Een kop koffie met goede melk.

(21) *Van dee primerik moest den drol te bedissen van kloefte.*

Van die pastoor is niets van kleren te krijgen.

De 'beperkte woordenschat' van de Tiense pottefers bestaat uit 140 woorden. De twintig 'losse zinnen' zijn alleen maar voorbeelden van zinnen die met die woorden gevormd werden. Een zin heeft een communicatieve bedoeling, bijvoorbeeld informatie verstrekken of vragen, beloven dat je iets wel of niet zult doen, iemand vragen, ertoe aanzetten iets te doen of te laten. Van de twintig 'losse zinnen' zijn er vier waarin de spreker informatie verschaft over zichzelf (zin 4, 7, 10 en 11). Tien andere zinnen (1, 2, 5, 9, 13, 14, 15, 16, 18, 21) verstrekken informatie over iemand anders dan de spreker of de toegesprokene ('dee kaffer', 'dee gieze, da groemeke, da mokke, de bink, de geeze van mechels, de grandige wouten, enz.). In zin (6) wordt informatie gevraagd over iemand. In de overige zinnen wordt een bedreiging (3), een belofte (8), een afspraak (12 en 17), een waarschuwing of aansporing (14 en 19) geformuleerd. Geven de voorbeeldzinnen goed weer met welke communicatieve bedoelingen de Tiense pottefers Bargoens spraken? Bedreigingen, afspraken, waarschuwingen, enz. komen alleszins zowat overal in het Bargoens veelvuldig voor.

In de meeste Bargoense dialecten die in de negentiende en de twintigste eeuw beneden de Grote Rivieren gesproken werden, gebruikte men de woorden *mechels/michels*, *mozen/mazen*, enkele telwoorden die niet ontleend waren aan het Jiddish zoals *draaiers* en *verkes* en het adjectief *grandig*. Over het gebruik van die woorden bevat de verzameling van losse zinnen meer relevante informatie.

Mechels komt in zes zinnen (3, 4, 7, 8, 10, 11) voor als onderwerp, in zin (18) als het nominale deel van een voorzetselconstructie. *Mechels* is een substantief dat wordt gebruikt als voornaamwoord. Als *mechels* onderwerp van de zin is, betekent het 'ik'. Het vervoegde werkwoord correleert dan met het van

huis uit nominale onderwerp en wordt dus vervoegd in de derde persoon. In zin (3) is dat niet te merken doordat de schrijfwijze ‘kleun’ de gewestelijke uitspraak moet weergeven. In zin (18) is *van mechels* een bezitsconstructie. *Van mechels* wordt vertaald door ‘mijn’. De woordelijke vertaling van *de gieze van michels* is ‘de vrouw van mij’.

Mozen wordt gebruikt in veertien zinnen. In vier daarvan betekent het ‘hebben’, in de overige tien betekent het ‘zijn’. *Mozen* ‘hebben’ is zelfstandig werkwoord in de zinnen (9), (10) en (16) en betekent daar ‘bezitten’. In zin (11) is het hulpwerkwoord. *Mozen* ‘zijn’ is zelfstandig werkwoord in de zinnen (14) en (18) en betekent daar ‘zich bevinden’. *Mozen* zijn is koppelwerkwoord in (2), (13), (15) en (19). Het is hulpwerkwoord in (5), (6), (12) en (21).

In zin (11) worden drie Bargoense telwoorden gebruikt: *bis* ‘twee’, *draaiers* ‘drie’ en *vinken* ‘vijf’. Er worden in die zin aantallen muntstukken genoemd: vijf *vinken*, twee *knaken* en drie *bals*. De meervouden *bals*, *knaken* en *zakken* geven aan dat muntstukken worden bedoeld. Een *bal* is een Belgische frank. Het woord *bal* is het Franse jargonwoord *balle*. Het meervoud op -s herinnert misschien nog aan de Franse herkomst. *Knaak* is een zeventiende eeuws Nederlands woord voor ‘rijksdaalder’. Het is te verbinden met Rotwelsch *Knök*, [taler]. Een *zak* franken is de hoeveelheid franken die in een zak gaat. In het Bargoens van de pottefers zijn er dat honderd, in het Bargoens van de Bruselse Marollen zijn het er duizend. In de vertaling ‘Ik heb 513 frank gekregen’ is de enkelvoudsvorm *frank* de naam van een munteenheid. De ‘vertaler’ kon vermenigvuldigen en ongelijkwaardige munten bij elkaar optellen. Dat kon de Bargoensspreker wellicht niet. Daarvoor reikte zijn schoolse kennis van de rekenkunde niet ver genoeg.

Het adjectief *grandig*, vooral bekend in het zuidelijk Bargoens, heeft in zin (16) de oorspronkelijke betekenis ‘groot’: *grandige schrok* ‘grote honger’. Het woord betekent in een paar Bargoense dialecten ook ‘dik’ en vandaar ‘zwanger’ zoals in zin (13). In de zinnen (8) en (14) behoort *grandig* tot de vaste woordverbinding *grandige wouten*, die blijkens de vertalingen zowel ‘rijkswachter’ als ‘rijkswacht’ betekent.

Uit deze bijdrage blijkt dat *De Pottefers* van Hubert Van Nerum een niet onbelangrijke bron van Bargoens is, althans van de zuidelijke kramertaal uit de negentiende en de twintigste eeuw. Het Bargoens van de Tiense pottefers vertoont alle kenmerken van dat jongere zuidelijk Bargoens. De informatie over de potterferstaal is een welkome aanvulling bij en nuancering van wat we al weten uit enkele andere bronnen van zuidelijke kramertaaldialecten. Met de *Pottefers* verscherpt Van Nerum het beeld van de zuidelijke kramertaal dat we al hadden dank zij de publicaties over het Bargoens van plaatsen als Maaseik, Roeselare, Sint-Niklaas, Veurne en Zele. Een goede reden dus om ook de bron van de Tiense potterferstaal met bijhorende taalkundige commentaar hier te publiceren.